

aco/a.

4 Augustus 1955

RA x 288830
1

UITGEBOKT

2.1
- 07.153.4

Panorama B.V.D. (1re half jan 1955)

./.

Ik heb de eer Uwe Excellentie hiernevens het gebruikelijke overzicht aan te bieden, werkzaamheden van deze Dienst betreffende.

Het Hoofd van de Dienst,

Mr L. Einthoven

Aan Zijne Excellentie
de Minister van Binnenlandse Zaken
's-GRAVENHAGE

Communistische Partij Nederland (C.P.N.)

Het belangrijkste onderwerp van observatie en rapportage in de afgelopen maanden vormde het 17^e Partijcongres, dat van 9 - 11 April te Amsterdam heeft plaats gevonden, na over het gehele land belegde voorbereidende districtsconferenties.

In tegenstelling met het vorige Partijcongres (1952), dat door de behandeling en de vaststelling van het Beginsel-program in het teken heeft gestaan van het projecteren van de te volgen politieke lijn, bleek tijdens het jongste partijcongres - overeenkomstig de tevoren reeds bekend geworden discussiegrondslag - de organisatie van de partij het hoofdthema te vormen.

Met vooropstelling, dat de tot dusverre gevolgde politiek - gericht tegen de K.V.P. en strevende naar een eenheid van actie met de socialistten - de juiste is geweest, bleek de partijleiding de sombere positie waarin de C.P.N. en haar organen zich bevinden als gevolg van de achteruitgang van ledental en aantal abonné's op het partijblad, uitsluitend te wijten aan gebrek aan goede organisatie.

Volgens de aanvaarde resolutie zijn de opgelegde taken:

een stelselmatige en volgehouden werving, allereerst gericht op het winnen van invloedrijke arbeiders en intellectuelen als leden van de Partij;

voortdurende zorg voor de versterking van de basisafdelingen in bedrijven en buurten;

voortdurende zorg voor het opkweken van nieuw kader;

het voeren van een voortdurende strijd binnen de partij voor het in praktijk brengen van de Leninistische organisatiebeginselen;

het verbeteren en uitbreiden van de scholing;

een voortdurende werving van nieuwe abonné's voor "De Waarheid".

De bedoeling is een concentratie van krachten te bewerkstelligen, in de eerste plaats voor de levensvatbare afdelingen en districten, almede voor de bedrijfsafdelingen in de belangrijkste industrien.

Het uitdragen van de beslissingen van het partijcongres had plaats in informatieve bijeenkomsten.

Met de verbetering van de partij-organisatie werd op het Congres reeds begonnen door een uitgebreide wisseling van functionarissen. In het Partijbestuur werden 15 leden van de 54 vervangen door anderen, waarbij een tendens viel op te merken om aan jongeren een kans te geven, zelfs in de belangrijke post van organisatie-secretaris.

Nader werden berichten ontvangen omtrent de verkiezing van een nieuw districtsbestuur te Amsterdam en van de opheffing van een onderdistrict aldaar.

Gebleken is verder van een voortzetting van de speciale scholing van hoger partijkader met handhaving van de maatregelen tot geheimhouding daarvan; een rapport over deze scholing kwam gereed.

Met aandacht werd gevolgd hoe de C.P.N. de nieuwe zwenkingen van de Sowjet-Russische buitenlandse politiek verwerkte (toenadering tot Tito, de de-facto erkenning van West-Duitsland). Geconstateerd kon worden, dat de Partijleiding de daarvoor nodige souplesse kon opbrengen, maar dat deze op lagere niveau's soms toch wel moeilijk aanvaard kon worden. In het voetspoor van de Franse communistische partij vaart de C.P.N. thans een koers die van het politieke avontuur is afgewend. Het is mogelijk, dat zelfs gespeeld wordt met de gedachte om te komen tot een soort organisatorische samenwerking met de Partij van de Arbeid, hetgeen dus meer inhoudt dan de tot dusverre gevolgde politiek van eenheid van actie met de socialisten, waaraan de C.P.N. in ieder geval toch wil vasthouden.

De directieven welke van de Partij zijn uitgegaan voor de te voeren propaganda betroffen in de eerste plaats de campagne tegen het gebruik van atoombewapens, welke ook de hoofdschotel vormt voor de internationale communistische propaganda. Een handtekeningenactie is thans gaande.

Uit de reacties van de C.P.N. op de kabinetscrisis bleek van een afkeer van de Partij voor algemene verkiezingen vóór 1956.

Van de winst welke de C.P.N. heeft geboekt bij de tussentijdse gemeenteraadsverkiezing te Losser is grote ophef gemaakt. In Partijkringen wordt bedoelde winst, n.l. 231 stemmen ondanks een vermindering van het totaal stemmental in deze verkleinde gemeente met 1628, toegeschreven aan het feit, dat bij de verkiezingspropaganda werd ingegaan op verschillende plaatselijke vraagstukken; een feit is echter ook, dat geen der burgerlijke partijen verkiezingspropaganda heeft bedreven.

De financiële toestand van de Partij en haar organen is in het algemeen slecht, hetgeen ook de volle aandacht had op het Partijcongres, waar echter zorgvuldig is vermeden aan de leden een financieel verslag te geven.

Bezuinigingsmaatregelen konden worden waargenomen onder meer doordat het aantal betaalde krachten is teruggebracht en het formaat van "De Waarheid" is verkleind.

De indruk is verkregen, dat de per 5 Mei afgesloten actie om f 125.000.-- voor het partijblad bijeen te brengen niet volledig is geslaagd. Een officiële verantwoording is tot dusverre nog niet afgelegd.

Op het aanstaande Waarheidszomerfeest (28 Augustus a.s.) zal een insamelingsactie ten behoeve van de verkiezingen worden ingezet; de bedoeling is om f 175.000.-- bijeen te brengen.

Mantelorganisaties

Bij de beschouwing van de werkzaamheden van de verschillende mantelorganisaties van de C.P.N. in de afgelopen maanden kon een zekere opleving van activiteit worden waargenomen in enkele van deze organisaties, vergeleken bij de inertie in het najaar van 1954, welke toen in eigen boezem is geweten aan gebrek aan contact met de massa door inactiviteit van de leden en aan gebrek aan voldoende financiële middelen.

Sedertdien viel hier en daar een geringe toename van leden te bespeuren, welke evenwel in de financiële moeilijkheden nauwelijks soursaas heeft gebracht.

Afgewacht zal nog moeten worden in hoeverre op den duur van het 17e Partijcongres een stimulerende werking zal uitgaan op de activiteit van de mantelorganisaties en dan van de E.V.C. in het bijzonder.

Eenhedsvakcentrale (E.V.C.). De E.V.C. kreeg de bijzondere aandacht van de Dienst in verband met de rol van de daarbij aangesloten Bond van Nederlands Overheids Personeel (B.N.O.B.) bij de stakingen van het Amsterdamse gemeentepersoneel.

Gebleken is, dat deze rol in feite er een is geweest van instrument in handen van het Partijbestuur en het districtsbestuur van de C.P.N. te Amsterdam, welke besturen reeds ver van te voren een geschikt klimaat aanwezig achtten om over te gaan tot het stichten c.q. het wederoprichten van actie-comités in de diverse overheidsbedrijven te Amsterdam.

Geconstateerd kon worden, dat deze comités, gebruik makende van de heersende ontstemming over personeelsbeleid en over loon- en arbeidsvoorwaarden, in feite de stakingen hebben uitgelokt en bevorderd.

Een analyse van het aandeel der communisten in deze stakingen is nog in bewerking.

De binding van de E.V.C. met de S.O.B.S.I. in Indonesië kwam tot uiting in de afvaardiging van de secretaris van de E.V.C. naar een congres van deze communistische vakcentrale, waar hij deelnam aan de bekende anti-Nederlandse uitspraken betreffende de aanwezigheid van de Nederlandse kapitalisten in Indonesië en de kwestie Nieuw Guinea, waarbij zelfs de bekende mitterij op de "Zeven Provinciën" in herinnering werd gebracht.

Een rapport werd samengesteld van de actie van het Wereld Vak Verbond (W.V.V.) tegen de West-Duitse herbewapening. De oproep die tot een meer toegespitste actie van het W.V.V. leidde met een appèl van 14 Februari, kwam van de zitting in December 1954, welke door een drietal hoge B.V.C.-functionarissen werd bijgewoond.

Van enige B.V.C.-activiteit rond de 10e Maart is nauwelijks iets gebleken.

Aandacht had de reis van een delegatie, bestaande uit tien werknemers van de Nederlandse Spoorwegen, naar Oost-Duitsland, onder auspiciën van de A.B.V./B.V.C.

Overige Mantelorganisaties

Vereniging "Nederland-U.S.S.R.". Geconstateerd kon worden, dat de Vereniging Nederland-U.S.S.R., hoewel zij wellicht wat meer perspectief heeft voor haar propaganda-arbeid als gevolg van het gunstiger klimaat welke de Russische buitenlandse politiek heeft geschapen, niettemin haar organisatorische opzet niet heeft kunnen verbreden. De oplage van het door haar uitgegeven maandblad bedraagt vrijwel constant 13. à 14.000 exemplaren, terwijl er eerder sprake is van een afname dan van een toename van leden.

Wel is -vergeleken bij de daaraan voorafgaande periode- in het seizoen 1954-1955 een toename waargenomen van het aantal huiskamer- en zaalvoorstellingen. In het seizoen 1954-1955 bedroeg dit aantal 102 (tegen 52 in de voorafgaande periode), terwijl het aantal bezoekers daarvan opliep van 3260 tot 5850.

Gebleken is, dat de Vereniging hiermede in Russische ogen toch onder de maat blijft.

Ook is niet gebleken, dat de pogingen van de vereniging om Russische artiesten te laten overkomen voorlopig succes zullen hebben.

een punt van waarneming heeft nog gevormd in hoeverre de vereniging er in slaagt om bekende Nederlandse artiestengezelschappen voor zich te laten optreden. In de afgelopen maanden bleef het bij het geval van de "Nederlandse Opera", die op 27 Mei in het Concertgebouw voor de Vereniging Nederland-U.S.S.R. een uitvoering gaf.

Nederlandse Vrouwenbeweging (N.V.B.). In het begin van 1955 werd enige actie geconstateerd i.v.m. de prijsontwikkeling. De hoofdbestaursleden van de N.V.B. wierpen zich bij voorkeur op als verdedigsters van de vrouw, die door de economische omstandigheden en de sociale tenachterstelling bij de man in grote moeilijkheden verkeert. Van veel betekenis bleek de actie echter niet.

Van 7-10 Juli j.l. werd te Lausanne een Wereldcongres van Moeders voor de vrede gehouden, waaraan door een Nederlandse delegatie van 11 personen ("De Waarheid" meldde er maar 9) werd deelgenomen.

Aanvankelijk had de N.V.B. tevergeefs gepoogd toestemming te verkrijgen het congres in Nederland te houden. Op het congres werd een permanent comité opgericht van moeders ter bescherming van haar kinderen.

Jeugdorganisaties. De activiteit van de communistische jeugdverenigingen bleek vooral gericht te zijn op voorbereidingen voor de deelneming aan het 5e Wereldjeugdfestival, dat in de eerste helft van de maand Augustus te Warschau wordt gehouden. Het aantal deelnemers beweegt zich sinds 1947 in een opgaande lijn. Naar het komende festival wilde men oorspronkelijk 1000 jongeren afvaardigen. Vooraover bekend zal de delegatie echter "slechts" circa 750 deelnemers omvatten.

In Amsterdam, 's-Gravenhage en Rotterdam worden repetities gehouden voor een Nederlandse bijdrage aan het culturele programma tijdens het Festival.

Gebleken is, dat de Voorzitter van het A.N.J.V. gekant is tegen de sterke inschakeling van de vereniging voor partijdoeleinden, waardoor te weinig vrijheid overblijft voor clubvorming en ontspanningswerk.

Geconstateerd kon worden, dat het politieke niveau van het A.N.J.V. steeds dalende is.

Op 5 en 6 Maart vond te Amsterdam een landelijk appel van (middelbare) scholieren plaats; zestig tot zeventig jongeren van communistische huize bezochten deze bijeenkomst uitgaande van de Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd (O.P.S.J.). Besproken werd onder meer de geringe studiemogelijkheid voor de arbeidersjeugd. Voorts werd algemeen uitbreiding van het aantal studiebeurzen verlangd.

De betekenis van dit appel was -gelet op de geringe deelneming- gering.

Vredesbeweging. De activiteit van de Nederlandse Vredesraad culmineerde in de voorbereidingen tot uitzending van een delegatie naar de Wereld Vredesontmoeting te Helsinki (22-29 Juni).

Deze delegatie heeft uiteindelijk uit 19 personen bestaan, in plaats van uit 30 à 40 gelijk de opzet is geweest. Men heeft namelijk geen kans gezien om voldoende geld in te zamelen voor de bestrijding van de reiskosten van een omvangrijker gezelschap.

De Nederlandse Vredesraad is er -gelet op de samenstelling van de delegatie- echter wel in geslaagd om een redelijk aantal, zij het geen prominente, figuren die nog niet eerder in de communistische vredesbeweging naar voren kwamen, tot deelneming over te halen, zonder dat daarbij sprake was van vertegenwoordiging van enige groepering.

Van het Congres te Helsinki is nog een rapport in bewerking.

Een rapport kwam gereed over de onder auspiciën van de Wereld Vredesraad geformeerde, maar op geraffineerde wijze gecamoufleerde, actiegroep tegen de Duitse Herbewapening "Dat Nooit Weer", waarin de samenhang werd belicht tussen de Wereld Vredes Beweging en de Nederlandse Vredesraad enerzijds en "Dat Nooit Weer" en haar internationale pendant, de "Mouvement international pour la solution pacifique du problème allemand" anderzijds.

De Nederlandse Vredesraad heeft de handtekening-campagne tegen de Duitse herbewapening afgesloten. In eigen boezem wordt erkend, dat deze campagne geen opvallend succes is geweest, aangezien slechts ruim 200.000 handtekeningen konden worden verzameld.

Gebleken is, dat dit niet geleid heeft tot ontmoediging, want een nieuwe handtekeningen-campagne is geëntameerd, thans gericht tegen het gebruik van atoomwapens. De bedoeling is om een miljoen handtekeningen te verzamelen. Er zijn er thans ongeveer 120.000 bijeen.

Verenigd Verzet 1940-1945. Deze vereniging was in verslagperiode in zoverre actief, dat zij de hand heeft gehad in de Nederlandse deelname aan de herdenkingen te Sachsenhausen en Ravensbrück; beide delegaties stonden onder leiding van communisten.

Overig links-extremisme

Revolutionnaire-Communistische Partij (R.C.P.). Bij de observatie van de kring van aanhangers der R.C.P. kon worden geconstateerd, dat de reeds vaker gesignaleerde pogingen van deze groep om de Partij van de Arbeid te infiltreren enig succes hebben gehad.

Gebleken is n.l. dat enkele prominente R.C.P.-ers er in geslaagd zijn in de Amsterdamse afdeling van het Sociaal Democratisch Centrum (S.D.C.) in bestuurs- en andere functies te worden verkozen; ook in het dagelijks bestuur van het S.D.C. hebben enkele R.C.P.-ers zitting kunnen krijgen.

Bericht werd ontvangen, dat van R.C.P.-zijde ook getracht zal worden te bewerkstelligen, dat hun blad "Perspectief" het orgaan van het S.D.C. wordt, waardoor dit een belangrijk medium zou kunnen worden voor trotskistische beïnvloeding. Volgens verkregen gegevens heeft "Perspectief" thans een oplage van 3000 exemplaren met een 400-tal abonné's, merendeels uit de kring van intellectuelen. De indruk is, dat het blad zich door binnenkomende vrijwillige bedragen en vooruit betaalde abonnementsgelden op het ogenblik financieel staande kan houden, maar dat -zonder een belangrijke vergroting van het aantal abonné's- het in de verdere loop van het jaar moeilijk zal worden het blad te doen verschijnen.

NEUTRALISME

De toenemende activiteit van de Vredesbeweging "De Derde Weg" had de aandacht. Als gevolg van een behoefte aan een straffer organisatorisch verband is in plaats van een beweging met adhaerenten de verenigingsvorm aanvaard, waardoor gehoopt wordt beter in staat te zijn de "Derde-Weg"-gedachte in bredere kringen te kunnen propageren.

Geconstateerd kon worden, dat "De Derde Weg" activiteit ontplooidde, welke zich richtte tegen de herbewapening van zowel West- als Oost-Duitsland, waarbij echter de ontwapening van West-Duitsland veel belangrijker is geacht dan die van Oost-Duitsland.

Ter gelegenheid van een te Amsterdam belegde conferentie van "De Derde Weg" viel bij verschillende sprekers een meer radicaal geluid te beluisteren. Een onderzoek naar dit verschijnsel is nog gaande.

RECHTS-EXTREMISME

Bij de observering van de groep van oud-politieke delinquenten is in de afgelopen maanden in betrekkelijk kleine kring van activiteit gebleken om zich opnieuw te organiseren nu de N.E.S.B. -als gevolg van de verwerping door de Hoge Raad van het door de N.E.S.B.-leiders ingediende cassatieverzoek- definitief is opgeheven en de Stichting Oud-Politieke Delinquenten (S.O.P.D.) door interne conflicten is ontbonden.

In de eerste plaats is er sprake van plannen van Paul van Tienen om deel te nemen aan de aanstaande algemene verkiezingen. Van enige nieuwe organisatie of programma kon tot dusverre nog niets worden waargenomen.

Op het gebied van de behartiging van de sociale belangen der oud-politieke delinquenten is de oprichting vernomen van "Het Fonds" ten behoeve enkel van hen die in Amsterdam wonen.

Van enige activiteit is echter niets gebleken en volgens de laatst ontvangen berichten is "Het Fonds" weer opgeheven.

In Den Haag is opgericht de Stichting "HINAG" (Hulp aan invalide oud-Oostfrontstrijders, nabestaanden, politieke gevangenen en anderen). Uit de ter beschikking gekomen stichtingsacte blijkt, dat de naam oud-Oostfrontstrijders hoofdzakelijk is gekozen als aanduiding van een bepaalde richting, maar dat de bemoeiingen van de Stichting zich zullen uitstrekken over "alle oud-wapendragers van welk dienstverband ook".

In art. 2 van de Stichtingsacte wordt gestipuleerd, dat de Stichting zich, onder welke vorm ook, nimmer met partijpolitiek zal mogen inlaten.

Rekening wordt echter gehouden met de mogelijkheid, dat deze nieuwe organisatie -zij het wellicht niet in de naaste toekomst- toch te gelegener tijd een politieke koers zal kunnen gaan varen, waartoe de antecedenten van de voorzitter -tevens een van de belangrijkste initiatiefnemers tot de oprichting van de stichting- aanleiding geven.

Rapport werd ontvangen van de eerste bijeenkomst van de "EINAG", gedurende welke een tentoonstelling te bezichtigen viel van een collectie Duitse dolken, onderscheidings-tekenen en andere onderdelen van het SS-uniform, alsmede van een aantal foto's onder meer van Hitler, de Belgische Rexistenleider Leon Degrelle, en van Rauter. Enkele door Mussert in zijn cel geschreven brieven werden voorgelezen.

VERDACHTE VREEMDELINGEN

Van Russische zijde werd een intensieve actie voortgezet om (gewezen) Russische nationalen te bewegen om naar de Sowjet-Unie terug te keren.

Gebleken is daarbij, dat de Russische repatriërings-politiek soepeler is geworden doordat aan Russische vrouwen gehuwd met Nederlanders toegestaan is hun echtgenoten mee te nemen.

Als gevolg van deze nieuwe campagne is een tiental gezinnen naar de Sowjet-Unie vertrokken, terwijl een tweetal Nederlanders is toegestaan zich bij hun reeds eerder gerepatriëerde vrouwen te voegen.

Volgens een ontvangen bericht heeft een aldus in de Sowjet-Unie gevestigde Nederlander zich tot de Nederlandse Ambassade te Moskou gewend met klachten over de Russische levensomstandigheden, waarbij spijt werd betoond over de genomen stap.

Niet naar voren is gekomen of het speciaal ten behoeve van de repatriëring van Russen in Oost-Duitsland opgerichte Comité in evengenoemde repatriëringsgevallen nog een rol heeft gespeeld. Van enige activiteit door dit Comité uitgeoefend is trouwens enkel bekend een oproep in zijn orgaan aan allen die voor repatriëring in aanmerking komen om vragen te stellen, welke via de radio beantwoord zouden worden.

Ook de Tsjechische Legatie bleek hier te lande activiteit te betonen ter bevordering van de repatriëring van (gewezen) onderdanen in die zin ook dat in een door de Nederlandse pers opgenomen bericht is gewezen op het besluit van de President van de Tsjechoslowaakse volksrepubliek van 9 Mei, waarin amnestie is verleend aan hen die -onder invloed van vijandelijke propaganda- het land op ongeoorloofde wijze hebben verlaten, mits terugkeer binnen zes maanden na de dagtekening van het besluit plaats vindt.

Tot dusverre heeft slechts één Tsjechisch gezin aan deze oproep gehoor gegeven.

Gebleken is, dat de pogingen van de Tsjechische Legatie om hier te lande naar het voorbeeld van de verenigingen Nederland - U.S.S.R. en Nederland - Polen een vriendschapsvereniging op te richten in zoverre geslaagd zijn, dat in het leven is geroepen een " Comité Nederland- Tsjechoslowakije ", dat op cultureel gebied werkzaam zal zijn. Getracht wordt enkele prominente Nederlandse figuren op dit gebied de leiding in dit Comité te geven. Formeel bestaat nog de reeds van vóór de laatste wereldoorlog daterende Vereniging " Nederland - Tsjechoslowakije ", die echter na de putsch in 1948 uit vrees voor communistische beïnvloeding haar activiteiten heeft gestaakt.

Een verschijnsel in de Poolse sfeer, dat de aandacht heeft getrokken waren de visumaanvragen van Polen voor familiebezoeken aan vooraanstaande figuren in Poolse emigrantenorganisaties in Nederland.

Deze bezoeken zullen uiteraard de nodige observatie verkrijgen.

Belangstelling vanuit Polen voor bedoelde kringen is overigens ook niet nieuw, aangesien Poolse instanties niet nalaten telkenjare kinderen tussen 12 en 17 jaar uit gezinnen waarvan althans een der ouders van Poolse afkomst is, een vrijwel gratis vakantie van zes weken in Polen te verschaffen.

In samenwerking met het Ministerie van Justitie werd speciale aandacht besteed aan de in Nederland binnenkomende Roemeense emigranten, aangesien via het Ministerie van Buitenlandse Zaken bericht werd verkregen, dat de Roemeense Zaakgelastigde hier te lande een dreigbrief had ontvangen, uitgaande van een overigens bij deze Dienst niet bekend " Comité van Vrije Roemenen in Nederland ".

Op het gebied van de z.g. open spionage, d.i. het systematisch verzamelen van gegevens uit open bronnen, welke hun weg vinden achter het IJzeren Gordijn, konden in verslagperiode twee symptomen worden waargenomen.

Een Hongaar, directeur van een scheepvaartmaatschappij in Boedapest, die een bezoek aan Nederland had gebracht, bleek bij zijn vertrek in het bezit te zijn van een groot aantal folders, welke betrekking hadden op de havens en havenwerken van Amsterdam en Rotterdam, welke - bijeengevoegd - een volledig beeld van deze havens met hun installaties vanuit de lucht vormden.

Voorts werd wederom kennis genomen van een geval waarin vanuit achter het IJzeren Gordijn per prentbriefkaart rechtstreeks aan het Bureau voor Vreemdelingenverkeer in een tweetal belangrijke militaire centra van Nederland om toezending is gevraagd van foto's, brochures e.d. Als doel van dit verzoek werd door de vrager, die voorgaf Nederlands te studeren aan de Universiteit van Praag, opgegeven dat het gevraagde materiaal nodig was voor het schrijven van artikelen over Nederland.

Een opvallend geval van de pogingen om bepaalde kringen in Nederland door toezending van communistisch propaganda-materiaal te bereiken heeft zich voorgedaan t.a.v. het kamp voor dienstweigeraars te Vledder. Het materiaal kwam ten dele van de Roemeense Legatie in den Haag en tendele vanuit Roemenie en bleek niet aan bepaalde personen te zijn geadresseerd.

In het kader van de thans door de communistische landen zo op de voorgrond geplaatste vreedzame co-existentie nam een groot aantal personen uit de U.S.S.R. en de satellist-staten deel aan internationale ontmoetingen op commercieel, wetenschappelijk, cultureel en sportgebied, wat tot veel werk aanleiding gaf om de voor observatie in aanmerking komende deelnemers daarin te betrekken.

Bij de observering van de groep Indonesiërs die hier te lande in de communistische "Perhimpunan Indonesia" een rol spelen, kon worden opgemerkt dat deze vereniging een toenemende neiging vertoont om het heft in handen te nemen bij elke bijzondere gebeurtenis welke zich in de Indonesische gemeenschap alhier voordoet, zoals de Lebaran-viering, de afscheidsbijeenkomst van de Indonesische wvd Hoge Commissaris, de heer , de geldinzameling ten behoeve van de slachtoffers van de watersnood in Djambi en uiteraard de 1 Mei-viering.

Telkens weer namen figuren uit bedoelde groep het initiatief tot de oprichting van comité's, waarin zij vervolgens de lakens uitdeelden.

Ook op "cultureel" gebied bleek de P.I. actief. Bijeenkomsten werden georganiseerd waarop bekende Nederlandse communisten als sprekers optraden.

Door het door deze Dienst getraceerde vertrek - via Duitsland en Oostenrijk - naar Indonesië van heeft de P.I. een voorman verloren, die echter sedert zijn onderduiking niet meer voor de vereniging werkzaam is geweest.

Zijn nauwe relaties met de E.V.C., die hem een onderduikadres verschaft heeft, bleek ook weer uit het feit dat alleen door een E.V.C.-functionaris uitgeleide is gedaan.

Voor wat betreft de deelneming van de groep Indonesische communisten hier te lande aan communistische manifestaties in het buitenland is de oprichting bekend geworden door de P.I. van een Comité van voorbereiding met het oog op het aanstaande Wereld Jeugdfestival te Warschau.

Vast staat ook de deelneming aan de bijeenkomst van in Europa studerende Indonesiërs te Bonn (Juli 1955), waar vraagstukken verband houdende met de positie van de studenten - ook v.w.b. hun politieke houding - ter sprake zullen komen.

Op deze bijeenkomst wil de P.I. invloed uitoefenen, zodat een belangrijke afvaardiging mag worden verwacht.

De P.I. heeft ook niet nagelaten zoveel mogelijk contact te zoeken met leden van delegaties uit Indonesië, die Nederland passeerden op weg naar communistische bijeenkomsten vóór en achter het IJzeren Gordijn.

De indruk is verkregen, dat in de kring van Ambonnesen de verdeeldheid toeneemt. In een bepaalde groepering wordt zelfs scherpe kritiek uitgeoefend op de hoogste R.E.S.-leiding.

Behoudens in een kleine groep is van een toenemende drang om naar Indonesië terug te keren (behalve naar een vrij Ambon) in het algemeen niet gebleken.

Bij de observering van de op Peking georiënteerde groep Chinezen hier te lande is duidelijk naar voren gekomen, dat de z.g. Kerngroep van studenten uit Indonesië onder supervisie staat van de Chinese diplomatieke vertegenwoordiging te Bern, die ook steun verleent onder meer in de vorm van toezending van propagandamateriaal. Gebleken is het bestaan van een persoonlijk contact tussen Kerngroep-leden en genoemde vertegenwoordiging.

De delegatie uit communistisch China, die haar land vertegenwoordigde op de internationale conferentie voor Kustverlichting verkreeg de nodige aandacht.

Een internationaal congres van architecten te Den Haag, waar de Chinese Volksrepubliek ook aan deelneemt, is nog gaande.

VERDACHTE NEDERLANDERS

De observatie van verdachte Nederlanders strekt zich in het bijzonder uit tot hen, die contact onderhouden of hebben gehad met personen uit landen achter het IJzeren Gordijn.

In een aantal gevallen waren deze personen uit landen achter het IJzeren Gordijn eveneens Nederlanders. Van drie van hen wordt vermoed, dat zij werkzaam zijn voor buitenlandse inlichtingendiensten. Zij werden nauwkeurig geobserveerd, hetgeen echter tot nog toe geen treffende bijzonderheden heeft opgeleverd.

/in In verslagperiode deden zich 5 gevallen van sabotage voor. Slechts één dier gevallen was mogelijk -mede- een motief van politieke aard in het spel.

Een groot aantal berichten werd ontvangen over verdachte ontmoetingen tussen functionarissen van de K.F.D. en de C.F.N. Deze ontmoetingen zouden verband kunnen houden met geruchten aangaande een toekomstig verbod van de K.F.D. in West-Duitsland. De betrouwbaarheid der berichten wordt echter in twijfel getrokken.

Het is opgevallen, dat de Surinaamse Culturele Vereniging "Wie Begie Sanie" te Amsterdam haar veelvuldige bijeenkomsten, meer dan aan culturele manifestaties, dienstbaar maakt aan politieke scholing in sterk nationalistische geest. Het oude bestuur is vervangen door vroeger minder op de voorgrond tredende personen.

ECONOMIE EN FINANCIËN

Sinds de effectuerin; van de door de in Coecomverband samenwerkende landen getroffen maatregelen inzake de controle op transacties in strategische materialen, bestemd voor Oost-Europa, welke hier te lande resulteerde in het op 16 Januari 1955 in werking getreden Koninklijk Besluit van 11 December 1954, "houdende verbod van uitvoer van sommige goederen naar enige landen en gebieden" (doorvoer-verbod strategische goederen naar landen achter het IJzeren Gordijn), blijkt de doorvoer van strategische materialen naar landen achter het IJzeren Gordijn via de haven van Rotterdam aanzienlijk afgenomen te zijn.

Opgemerkt werd, dat de "Kammer für Aussenhandel" van de D.D.R., welke vorig jaar reeds vergeefse pogingen in het werk stelde om toestemming te verkrijgen tot het vestigen van een officiële vertegenwoordiging hier te lande, het verwezenlijken hiervan nog niet heeft opgegeven.

In de afgelopen maanden zijn enige delegaties van de K.f.A. der D.D.R. hier te lande werkzaam geweest.

Opnieuw trok het de aandacht, dat met name door de Russische diplomatieke vertegenwoordiging hier te lande grote hoeveelheden films op libre permis werden ingevoerd.

De bedrijven, welke betrokken zijn bij de uitgifte van het dagblad "De Waarheid" blijven grote exploitatie-verliezen opleveren, welke tot invoering van verdergaande bezuinigingen en het beramen van financiële acties blijven nopen.

De laatste, vorige zomer aangevangen, financiële actie, welke, met inbegrip van een nieuwe (de 5e) 4% obligatielening ad f 50.000,— in totaal f 125.000,— diende op te brengen, heeft volgens de C.F.N. aan zijn verwachtingen beantwoord.

Bij de twee andere belangrijkste communistische bedrijven, de Stichting Uitgeverij/Boekhandel Pegasus en de Drukkerij C.V. o/a Heierman werd een gunstiger wending met betrekking tot de bedrijfsresultaten geconstateerd, welke naast de algemene conjunctuursopleving veroorzaakt is door grotere afzet aan niet-communistische afnemers, terwijl "Pegasus" zijn internationale omzetten sterk zag toenemen.

RADIO

Ook in de afgelopen periode werd regelmatig aandacht besteed aan in Nederland werkende clandestiene radiozenders. Vierentwintig van dergelijke, voor omroep- en reclame-doeleinden gebruikte zenders konden door de Bijzondere Radiodienst der P.T.T. worden opgespoord. In geen van deze gevallen werd een politieke achtergrond waargenomen.

PREVENTIEVE BEVEILIGING

Teneinde de nodige concordantie te brengen in de beveiliging van de Cosmic- en Natomaterie in de militaire en de civiele sector -waarvoor sinds 1 Januari 1955 de verantwoordelijkheid respectievelijk berust bij de Minister van Oorlog en Marine en de Minister van Binnenlandse Zaken- werd een "Werkgroep Natobeveiliging" ingesteld, waarin vertegenwoordigers van de B.V.D. en de militaire zusterdiensten zitting hebben. Door deze werkgroep werden voor beide sectoren geldende regels vastgesteld, o.m. ter uitwerking van het nieuwe Nato-beveiligingsvoorschrift C-X/55/15 (Final).

In verband met de overeenkomst tussen genoemde Ministers om, zodra de nodige waarborgen aanwezig zijn, de beveiliging van de met "Nato" aangeduide documenten volgens de nationale beveiligingsregels te doen geschieden, werd door de Werkgroep een aanvang gemaakt met het formuleren van voorstellen, die ten doel hebben de nationale beveiliging aan te passen aan de door de Nato gegeven principes en standaarden en de nationale beveiliging daardoor op een hoger plan te brengen.

Het overleg met de militaire zusterdiensten inzake de bovenstaande punten verloopt op uiterst bevredigende wijze.

Ook thans geldt nog, dat in afwachting van het bekend worden van de lijst van sleutelpunten in het algemeen geen contact met nieuwe bedrijven werd opgenomen.

Het opvoeren van de beveiliging tegen sabotage in die bedrijven, waarmede reeds in voorgaande perioden contact werd opgenomen vordert langzaam maar gestadig. Ook hier zou het tempo aanmerkelijk worden beïnvloed door het vaststellen der sleutelpunten.

De voor verschillende bedrijven gehouden lezingen, welke met grote belangstelling door directieleden en staf werden aangehoord, droegen bij tot het wegnemen van vooroordelen, tot beter begrip van het belang van voorgestelde maatregelen en het aankweken van zin voor beveiliging in het algemeen.

Ten aanzien van de beveiliging van de nutsbedrijven dient vermeld, dat voor wat betreft de provincie Gelderland aan een enkel bedrijf reeds adviezen voor het opmaken van een beveiligingsplan werden gegeven. Teneinde de steun te verkrijgen voor de verwezenlijking van een goede beveiliging in deze provincie werd een daartoe strekkend rapport bij de Commissaris der Koningin ingediend.

Op het gebied van de beveiliging van het verkeerswezen in de meest uitgebreide betekenis wordt thans geen voortgang meer gemaakt, in afwachting van de verdere behandeling van het rapport van het Werkc comité Inwendige Veiligheid waaromtrent de Algemene Verdedigingsraad zich zal moeten uitspreken.

Aan de indiensttreding bij de N.V. "Fokker" van enige Oostenrijkse technici werd een aantal in onderling overleg overeengekomen- voorwaarden verbonden om te verhinderen, dat deze technici inzage krijgen van de gerubriceerde gegevens van de Hawker-Hunter toestellen.

Het bedrijf diende een ontslagaanvraag in voor een 5-tal vooraanstaande communisten waarop inmiddels de goedkeuring van Sociale Zaken is verkregen.

De problemen verbonden aan de dienstneming van Oostenrijkse technici in andere Nederlandse bedrijven hadden de volle aandacht.

In verband met de garanties, welke de Nederlandse Regering tegenover de Regering van de U.S.A. op zich heeft genomen m.b.t. de beveiliging van het Technisch Centrum Luchtverdediging werd als uitvloeisel hiervan na gepleegd overleg met het bestuur van bedoelde stichting een voorstel aan de Minister gedaan om per Ministeriële Beschikking deze beveiliging te regelen.

Bij de onderhandelingen met de U.S.A. en Engeland m.b.t. het verschaffen van bepaalde geclassificeerde materialen en gegevens aan het in oprichting zijnde Reactor Centrum Nederland deed zich het ontbreken van wettelijke voorzieningen op het punt van het vervoer, beheer, verhandelen etc. van splijtbare materialen alomede het niet aanwezig zijn van voorschriften m.b.t. de beveiliging van het atoomonderzoek in Nederland duidelijk gevoelen.

Ten aanzien hiervan zijn momenteel besprekingen gaande.

EXPLOITATIE BUITENLAND

De verbindingen met de buitenlandse zusterdiensten werden in verslagperiode op de gebruikelijke wijze onderhouden.

Aangesien weinig internationale communistische congressen of bijeenkomsten in de landen achter het IJzeren Gordijn plaats vonden, nam het aantal buitenlandse vooraanstaande communisten, dat op weg naar of terugkerende van bedoelde bijeenkomsten Nederland passeerde, aanzienlijk af; het aantal bezoekers uit de communistische landen aan Nederland nam daarentegen aanzienlijk toe; behalve de min of meer "culturele" bezoekers als dans- en muziekgezelschappen brachten talrijke deskundigen van Staatsbedrijven van de achter het IJzeren Gordijn gelegen landen bezoeken aan o.a. de Utrechtse Jaarbeurs, de Technishow enz., terwijl ook het aantal bezoekers uit bedoelde landen aan de talrijke hier te lande gehouden internationale congressen zich aanzienlijk uitbreidde.

Omtrent al deze bezoekers werden vóór hun aankomst hier te lande bij de daarvoor in aanmerking komende buitenlandse zusterdiensten inlichtingen ingewonnen.

Verwacht mag worden, dat in de komende periode, gezien het grote aantal congressen achter of nabij het IJzeren Gordijn (o.a. Vredesbijeenkomst Helsinki, Wereld Jeugdfestival Warschau) het aantal buitenlandse bezoekers aan die congressen, dat Nederland passeert, aanzienlijk zal vermeerderen, terwijl -gelet op het grote aantal internationale congressen dat deze zomer en herfst in Nederland zal plaatsvinden- ook een verdere toename van het aantal bezoekers uit de landen achter het IJzeren Gordijn mag worden verwacht.

Met het oog op de eventuele komst van een Chinese zaakgelastigde hier te lande, waaromtrent nog geen zekerheid bestaat, werden over de vertegenwoordiging van communistisch China in Londen, Bern en Stockholm bereids inlichtingen ingewonnen.

In verslagperiode werd ook officiëel contact verkregen met de Griekse zusterdienst, met wie talrijke gegevens uitgewisseld konden worden over de Griekse communistische zee- en vliegervluchten (O.E.N.O.) wier opeenvolgende vertegenwoordigers in de haven van Rotterdam van velerlei activiteit blijk gaven. Omtrent vele dezer vertegenwoordigers werden van de Griekse dienst waardevolle gegevens verkregen.

In Maart j.l. werd deelgenomen aan de laatste driemaandelijke bijeenkomst van de vertegenwoordigers van de Veiligheidsdiensten van de landen aangesloten bij het Verdrag van Brussel.

Nu dit verdrag inmiddels is vervangen door de Verdragen van Londen en Parijs heeft het Special Information Committee opgehouden te bestaan.

In Mei 1955 vond de halfjaarlijkse vergadering van het "Special Committee" van de bij de N.A.V.O. aangesloten landen plaats, waarop o.a. een nieuwe Permanente Agenda, bevattende de onderwerpen waarover de verschillende landen zo mogelijk inlichtingen zullen uitwisselen, werd vastgesteld. Mogelijk, dat deze nieuwe agenda het werk van het Comité zal stimuleren; de grote omvang van het Comité vormt nog steeds een beletsel voor een vertrouwelijke bespreking. Overwogen zal dan ook worden of de bijeenkomsten van de landen van het vroegere Verdrag van Brussel niet op de een of andere wijze dienen te worden voortgezet. Begin Juli as. - -
zal daarom heel alhier een bespreking met de betrokken zusterdiensten plaats vinden.

EXPLOITATIE BINNENLAND

De berichtgeving aan werknemers en werkgeversorganisaties onderging geen wijziging. In het algemeen bevatte zij inlichtingen over reeds vroeger aangevangen acties, zoals voor loonsverhoging, tegen huur- en prijsverhoging, in het kort voor verbetering van levenspeil en arbeidsvoorwaarden.

Bij herhaling werden pogingen gesignaleerd meer vat te krijgen op werknemers en gebruikelijke verschillen van mening in de bedrijven op te blazen en arbeidsconflicten uit te lokken.

Daarnaast werd gerapporteerd over de steeds voorkomende pogingen om de leden van de bonafide vakverenigingen op te zetten tegen hun besturen en daardoor ontevredenheid in deze organisaties te verwekken; uiteraard gepaard aan het streven tot infiltratie.

Het bekende stakingsconflict in Amsterdam vormde enige tijd het onderwerp van de berichten.

Met het verdwijnen van de strijd tegen N.D.G.-I en -II kwam een actie tegen de A-wapens voor de berichtgeving in aanmerking om onder de aandacht te brengen. Ook het feit, dat tot het voeren van uitgebreide handtekeningen-acties ook alle hulporganisaties tot activiteit werden aangespoord. Pogingen konden worden gemeld om bonafide en vooral bekende personen te bewegen deze acties met hun namen te steunen.

In de berichtgeving werd ook het streven betrokken om leden van de niet-communistische bonden en verenigingen over te halen tot deelname aan afvaardigingen naar communistische bijeenkomsten hier te lande (b.v. Vredestreffen in Amsterdam) zowel als in het buitenland (het Wereldvredestreffen in Helsinki, het congres der Moeders in Lausanne, bezoek van spoorwegmannen aan de D.D.R., het a.s. Wereldjeugdfestival in Warschau e.d.).

In de afgelopen periode werd ook het contact met de pers via de Rijks Voorlichtings Dienst op de gebruikelijke wijze onderhouden.

Hierbij werd in het bijzonder de aandacht gevestigd op internationale conferenties en de samenhang met wat zich op nationaal niveau aan communistische activiteiten openbaart, zoals de propaganda voor deelneming aan de internationale vredesontmoeting te Helsinki, speciaal met het oog op de daarin voorkomende opzet om ook niet-communisten tot deelneming te brengen. Op hetzelfde verschijnsel kon worden gewezen met betrekking tot de propaganda tegen de atoom-oorlog en voor deelneming aan het a.s. Wereld Jeugd Festival in Warschau.

Ook deed zich de gelegenheid voor om te wijzen op de communistische propaganda, welke plaats vindt als gevolg van Russische deelname aan internationaal gebeuren op het gebied van sport, de kunst en de films.

OPLEIDING

De in het programma voor het eerste halfjaar 1955 opgenomen cursussen konden in de afgelopen periode worden beëindigd, zoals een inleidingscursus (van 15 cursisten) voor nieuw lager personeel. Bij de test werd 1 deelnemer afgewezen.

Verder twee basiscursussen voor personeel van Gemeente-politie, Rijkspolitie, Koninklijke Marechaussee, Nederlandse Spoorwegen, Staatsmijnen en Strijdkrachten, met een totaal aantal deelnemers van 36, van wie er 9 bij het examen onvoldoende resultaten behaalden.

Voor een aantal ambtenaren van de B.V.D. werd een tweetal speciale cursussen gegeven, waarin wat dieper op het communisme werd ingegaan. Het totaal aantal deelnemers bedroeg 64; 5 cursisten kwamen in aanmerking voor het afleggen van een examen en slaagden.

In het onderdeel informatief inlichtingenwerk werd een cursus gegeven, waaraan werd deelgenomen door 14 cursisten. Twee kandidaten werden afgewezen.

Aan een cursus in observatie werd deelgenomen door 10 cursisten, die allen slaagden voor het examen.

Herhalingscursus

In de verslagperiode werd een herhalingscursus afgesloten die in 1954 aangevangen was. Gedurende een jaar kwamen de deelnemers, die in 17 groepen verdeeld waren, één dag per maand bij elkaar, bij welke gelegenheid dan een tweetal onderwerpen ingeleid werd. Aan deze cursus is deelgenomen door gediplomeerde rechercheurs van B.V.D., Gemeente-politie, Rijkspolitie, Koninklijke Marechaussee en vitale bedrijven. Totaal aantal deelnemers 304.

Diverse cursussen en lezingen

Een cursus van een week werd gegeven aan 9 ambtenaren van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Om de ambtenaren van de "Buitenlandse Dienst", naast de noodzakelijke zin voor beveiliging, enige basiskennis omtrent het communisme bij te brengen is met de Secretaris-Generaal van het Ministerie van Buitenlandse Zaken de afspraak gemaakt dat elke jaarklasse van ambtenaren die geslaagd zijn voor het z.g. Attaché-examen een cursus van een week zal volgen bij de B.V.D. Bovendien is afgesproken dat alle ambtenaren van de "Buitenlandse Dienst" die verbonden zijn aan een post in een land achter het IJzeren Gordijn gedurende enkele dagen een korte uiteenzetting zullen ontvangen van enige B.V.D.-ambtenaren, welke meer op de directe praktijk zal zijn gericht en enerzijds tot doel heeft meerdere beveiligingszin aan te kweken, anderzijds duidelijk te maken in welk opzicht de ambtenaren van de "Buitenlandse Dienst" zouden kunnen bijdragen tot het verstrekken van gegevens welke van belang zijn voor de veiligheid van de Nederlandse Staat.

Een cursus van een tiental dagen werd gegeven aan leidinggevend personeel van de beveiligingsdienst van de Nederlandse Spoorwegen.

Medewerking werd verleend aan een lezingenserie voor personeel van de Afdeling M. (verwerving) van de B.V.D.

Medewerking werd verleend aan een tweetal cursussen van Luchtmachtinlichtingen- en veiligheidspersoneel.

Lezingen werden gehouden voor Defensie Studie Centrum, K.M.A., Marine en Luchtmacht.

Lezingen werden gehouden voor de Gemeentepolitie te Schiedam, Rotterdam, Utrecht, Maastricht en Haarlem, alsmede in het kader van brigadierscursussen voor de Noordelijke en Oostelijke provincies.

Lezingen werden gehouden voor de volgende instellingen en bedrijven:

N.R.F. te Alblasterdam en Delft, Stork en Heenaf te Hengelo, de Hollandse Signaalfabriek te Hengelo, Wilton Fijsnoord te Rotterdam, de P.G.E.M. te Arnhem, de werf De Schelde te Vlissingen, fabriek de Hoop te Rotterdam, de R.D.W. te Rotterdam, het Voorlichtingscentrum Koog-Zaandijk.

Studie

In de loop van de eerste helft van 1955 kwamen enkele studierapporten gereed, met de samenstelling waarvan veel werk gemoeid is geweest, zoals:

1. de psychologische oorlogvoering van het communisme in verband met de B.V.D.-taak;
2. de aantrekkingskracht van het communisme;
3. de geschiedenis van de Russische Staatsveiligheidsdienst;
4. enkele facetten van de Petrov-zaak (Australië).

CENTRALE DOCUMENTATIE

De toename der werkzaamheden voor de Centrale Documentatie, als gevolg van elders in de Dienst plaats gevonden hebbende reorganisaties, bleef aanhouden. Deze toename uit zich niet zozeer in het aantal te behandelen stukken, doch meer in extra bewerkelijkheid van deze stukken afzonderlijk. Ten tegengicht werd gevormd door de omstandigheid, dat het aantal te agenderen stukken wat terugliep, n.l. van 23.402 in het 2e halfjaar 1954 tot 22.201 gedurende het 1e halfjaar 1955, terwijl ook het aantal stukken, dat via A.C.D. van en naar andere afdelingen verzonden werd, terugliep, n.l. van 66.204 gedurende de vorige tot 57.441 gedurende verslagperiode.

Door langdurige ziekte onder het agendapersoneel ontstond hier een onaangename achterstand, terwijl het kartotheekpersoneel de opgedragen hoeveelheid werk helaas niet meer aan kon: een gemiddeld aantal van bijna 63.000 namen per maand is bepaald te veel voor de huidige sterkte van de kartotheek (32 personen, van wie, na aftrek voor leiding, administratie en voor het verstrekken van telefonische inlichtingen, voor het eigenlijke lichtwerk 25 ambtenaren).

Aan enkele relaties werden, op hun verzoek, adviezen verstrekt op documentair/administratief gebied.

De bibliotheek werd gedurende verslagperiode verrijkt met 238 nieuwe boekwerken.

Het aantal courantenknipsels was 4793.

ALGEMENE ZAKEN

De personeelssterkte nam in de periode van 15 December 1954 tot 15 Juli 1955 toe van 592 tot 609 man.

Tegenover 44 nieuw aangestelden (26 vrouwen) volgden 27 ontslagnamen (12 vrouwen).

Bij Beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 20 Juni 1955 Nr 19746, Afd. Kabinet, heeft de inpassing van de ambtenaren van de Dienst plaats gevonden in de nieuw gecreëerde rangen, waarmede voor de afdeling een periode met zeer veel werk en voor het personeel veelvuldig overwerk kon worden afgesloten.

Onmiddellijk daarna moest een aanvang worden gemaakt met de voorbereidingswerkzaamheden voor diverse bevorderingsvoorstellen, waarvan de behandeling was aangehouden in afwachting van de nieuwe inpassing. Ook hiernede zal voor de afdeling nog veel werk gemoeid zijn.

Ook het optreden van de z.g. Interim Commissie brengt aan voorbereiding van nota's, uitwerking van suggesties en verslagen van vergaderingen belangrijk veel werk voor de daarbij direct betrokken ambtenaren van de afdeling.

Met de oprichting van het nieuwe kantoorgebouw is inmiddels een aanvang gemaakt. Nadat op 8 april 1955 H.B.V.D. de eerste paal heeft ingeheld, zijn de werkzaamheden inmiddels zover gevorderd, dat de eerste betonnen palen in hun voetstuk te zien zijn.

3-8-1955